

**LEADER TUNTURI-LAPPI RY:N
VUOSIRAPORTTI
2019**

Ella-Noora Polvi

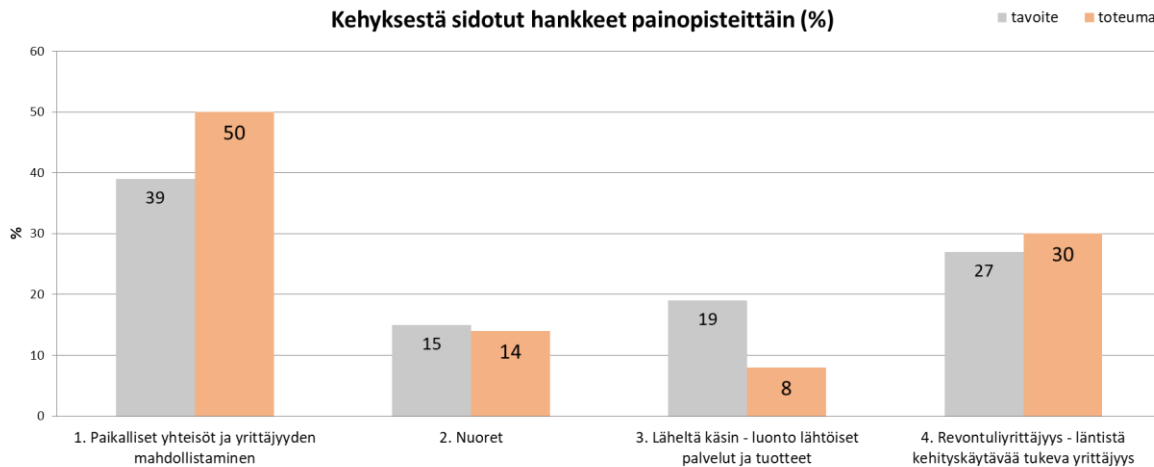
Sisällys

1 Strategian toteuttaminen vuonna 2019	1
1.1 Strategian tavoitteiden toteumatilanne.....	1
1.2 Strategian toteuttaminen ja rahoitetut hankkeet.....	2
1.3 Rahoitettujen hankkeiden vaikutukset.....	5
2 Leader-ryhmän oma toiminta ja laatutyö	6
3 Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä	7
4 Tavoitteet seuraavalla vuodelle	8
5 Yhdistys ja sen resurssit	9

1 Strategian toteuttaminen vuonna 2019

1.1 Strategian tavoitteiden toteumatilanne

Leader Tunturi-Lappi ry:n (LTL ry) paikallisen kehittämisen painopistealueet ovat: 1) Paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen, 2) Nuoret, 3) Läheltä käsin –luontolähtöiset palvelut ja tuotteet sekä 4) Revontuliyrittäjyys – Läntistä kehityskäytävää tukeva yrittäjyys. Strategian läpileikkaavia teemoja ovat kestävä kehitys, nuorten yrittäjyys, ympäristö, tasa-arvo ja innovaatiot.

Kuva 1. Ohjelmakauden rahoituksen kumulatiivinen jakautuminen ja tavoitteet painopisteittäin.

Strategian toteumatilanne painopisteittäin on etenemässä suunnitelman mukaisesti (kuva 1). Etenkin Revontuliyrittäjyys- ja Nuoret -painopisteiden toteuma noudattelee asetettua tavoitetasoa. Tämä ei ole yllättävää, sillä olemme käynnistäneet kumpaankin painopisteeseen liittyvät omat kehittämishankkeet. Tunturi-Lapin yritykset ja idut -hanke sai viranomaispäätöksen toukokuussa ja käynnistyi heinäkuussa. Hankkeen vetäjä on konsultoinut jokaista Revontuliyrittäjyys-painopistettä toteuttanutta vuonna 2019 päätöksen saanutta hanketta.

Nuoret-painopisteen onnistuneen toteuman takana on Tunturi-Lapin nuoret kehittäjät -hanke, joka käynnistyi heti saatuaan viranomaispäätöksen helmikuussa. Hanke kannustaa ja aktivoi Tunturi-Lapin nuoria toimimaan yhdessä ja osallistumaan aktiivisesti oman kotiseutunsa kehittämistyöhön ja päätöksentekoon. Lisäksi hankkeessa lisätään LTL ry:n perustaman nuorisorahaston tunnettuutta nuorten keskuudessa ja nuoria myös kannustetaan ideoimaan ja toteuttamaan omia projektejaan.

Paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen -painopiste ylitti jälleen sille asetetun tavoitteen vuonna 2019. Tämän painopisteen hankkeet sisältävät lähes poikkeuksetta kylien yhteisten kokoontumispaikkojen rakentamiseen ja remontoimiseen liittyviä investointeja. Toteutuneet hankkeet herättävät muissa kylissä positiivista kateutta ja sen myötä jatkuvasti uusia hankeideoita. Näissä hankkeissa tukien sekä talkootyötuntien määrät ovat olleet suuria ja vaikutukset sen mukaisia.

Loppuohjelmakaudella tullaan kiinnittämään erityistä huomiota Läheltä käsin -painopisteeseen. Aktivointityötä on painotettu luonnontuotealalle, jolla toimivia yrityksiä alueella on paljon ja niitä

syntyy jatkuvasti lisää. Lisäksi toimintaryhmä valmisteli syksyllä Omavaraisuutta kyliin - teemahankkeen ja avasi haun sen alatoimenpiteille vuodenvaihteessa. Hankkeessa kannustetaan yhdistyksiä, seuroja ja säätiöitä tekemään energiatehokkaita ja lähituotantoon liittyviä investointeja.

1.2 Strategian toteuttaminen ja rahoitetut hankkeet

Vuoden 2019 aikana ja kumulatiivisesti Lapin ELY-keskuksen viranomaispäätöksen saaneet hankkeet ovat jakautuneet strategian painopisteittäin seuraavasti:

- 1) Paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen 5 (23)
- 2) Nuoret 3 (6)
- 3) Läheltä käsin 1 (7)
- 4) Revontuliyrittäjyys 10 (34)

Yhteensä vuonna 2019 ja kumulatiivisesti viranomaispäätöksen saaneita hankkeita oli 19 (70), joista yleishyödyllisiä hankehakemuksia oli 10 (30) ja yrityshankkeita 9 (40). Lisäksi LTL ry:n hallitus käsitteli yhden hakemuksen, joka päätettiin jättää rahoittamatta sekä neljä muuta hakemusta, jotka eivät ehtineet saada ELY-keskuksen viranomaispäätöstä vuoden 2019 aikana.

LTL ry:n toimintaryhmän asiantuntemus valokuituverkoissa on tunnettua sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti. Vuonna 2019 LTL ry hallinnoi koko Lapin kattavaa Kuitu kylässä - tiedonvälityshanketta, jonka Lapin ELY-keskus on rahoittanut 100% Maaseuturahastosta. Projektipäällikkönä toimiva Seppo Alatörmänen puhuu valokuidun puolesta taitavasti niin Lapin pikkukylissä kuin Brysselissäkin. Hän on kiertänyt ahkerasti ympäri Lappia aktivoimassa eri toimijoita rakentamaan tietoliikenneverkkoja yhteistyön voimin, minkä hän on pitänyt taitavasti kokonaiskuvan mielessään kansainvälisellä kentällä. Toiminta on ollut esimerkillistä ja sen puolesta puhuvat myös hankkeen vaikutukset: vuoden 2019 lopussa Lapissa on parikymmentä kuituosuuskuntaa ja tilaajia on yli 3 600.

Kuitu kylässä -hanke on jatkoa Kuitua Pohjoiseen -hankkeelle, jonka aikana toimintamallin kehitys lähti lentoon. Myös tämä hanke rahoitettiin 100% tuella Maaseuturahastosta. Toimintaryhmä ilmoitti hankkeen kansainväliseen Rural Inspiration Awards -kilpailuun, jossa hanke palkittiin huhtikuussa Brysselissä Euroopan parhaana elinvoiman kehittämisen (*Rural revitalisation*) kategoriassa (kuva 2). Lapin kyläverkkomalli herättää laajaa kiinnostusta. Euroopan komission toimittaja vieraili syksyllä Tunturi-Lapissa haastattelemassa Alatörmästä sekä kyläverkkojen rakentajia, osuuskuntien edustajia ja talkootyöntekijöitä. Haastatteluista tuotettiin ja julkaistiin myös video komission viestintäkanaviin.

Kuva 2. Seppo Alatörmänen vastaanotti Rural revitalisation -palkinnon Brysselissä.

Helmikuussa käynnistyi 100% Maaseuturahaston tuella toimintaryhmän oma Tunturi-Lapin nuoret kehittäjät -hanke. Hankkeen projektikoordinaattorina toimii Salla Saariniemi, joka valittiin LTL ry:n vs. toiminnanjohtajaksi huhtikuusta syyskuuhun. Hänen sijaisenaan toimi LTL ry:n hallituksen jäsen Sanna Kuusela toukokuusta alkaen. Hankkeen tarkoitus oli osaltaan vastata Nuoret-painopisteen vajavaiseen toteumaan aktivoimalla nuoria kotiseutunsa kehitystyöhön, sekä tiedottamalla nuorisorahaston mahdollisuuksista. Hankkeen projektikoordinaattori on tehnyt erinomaista työtä viedessään aluekehityksen nuorten tasolle ja sytyttäessään heissä kipinän omien hankkeiden valmisteluun. Kiinnostus kehittämistyötä sekä päätöksentekoa kohtaan on saatu heräämään, ja rohkeimmat nuoret ovat laittaneet jo omat hakemuksensa nuorisorahastoon. Niiden määrän odotetaan kasvavan entisestään.

Heinäkuussa käynnistyi toinen LTL ry:n oma hanke 100% Maaseuturahaston tuella. Tunturi-Lapin yritykset ja idut -hanke tukee Tunturi-Lapin alueella toimivia yrityksiä ja yrittäjyyttä suunnittelevia tahoja. Hanke toteutetaan ostopalveluna Lappi Consulting Oy:n tarjoamana ja sitä vetää liiketoiminnan yritysconsultti Ari Saarela. Hankkeen tulokset ovat ylittäneet odotukset: vuoden 2019 aikana hankkeessa konsultoitiiin 62 yritystä ja 10 yritystoimintaa suunnittelevaa toimijaa. Hankkeessa yritysten tarpeet kartoitetaan ja heidät ohjataan sopivimman rahoituksen piiriin. Uusia yrityksiä vuoden aikana syntyi hankkeen tuloksena 10 kappaletta.

Väylänvartta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi oli maaliskuussa 2018 alkanut kansainvälinen kylämatkailun kehittämishanke, joka toteutettiin yhdessä Outokaira tuottamhan ry:n ja LLU Tornedalen 2020 -toimintaryhmän kanssa. LTL ry:n projektipäällikkönä hankkeessa toimi Laura Hokajärvi ja se päättyi lokakuussa 2019. Hankkeen tarkoitus oli aktivoida toiminta-alueen eri toimijoita yhteistyöhön kylien elinvoimaisuuden parantamiseksi. Hankkeessa toteutettiin kylien nykytilanteen kartoitus, erilaisia tapahtumia ja työpajoja sekä viestintä- ja verkostotoimenpiteitä. Projektipäällikkö loi pienillekin kylille suoran väylän kansainvälisiin matkanjärjestäjiin ja pohjan kokonaisvaltaisesti kestäväälle kulttuurimatkailulle.

LTL ry on mukana myös kaikkien Lapin Leader-ryhmien sekä Lapin ELY-keskuksen yhteisessä Lapin keinoja -viestintähankkeessa. Hanketta hallinnoi Outokaira tuottamhan ry ja siihen on palkattu kokoaikainen viestintäkoordinaattori. Yhteisillä viestintäkanavilla saadaan tavoitettua suuria yleisöjä ja yhteisen brändin viestintämateriaaleilla luodaan vakuuttavuutta niukasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta.

Toinen Lapin Leader-ryhmien välinen yhteistyöhanke on Maaseuturahaston rahoituksella syyskuussa käynnistynyt Ikäihmisten perhehoitoa Pohjoiseen -hanke. Tätä hanketta hallinnoi Leader Pohjoisin Lappi. Hankkeen päämääränä on parantaa alueen kylien ja maaseudun asukkaiden sote- ja hyvinvointipalveluiden saatavuutta perhehoitajuuden ja yrittäjyyden uusilla toimintamalleilla ja näin edistää alueen työllisyyttä ja yrittäjyyttä, ihmisen hyvinvointia ja alueen vetovoimaa Lapin ja Koillismaan harvaan asutuilla alueilla.

LTL ry on myös mukana ohjausryhmän jäsenenä Maaseuturahaston rahoittamassa Hautomon konseptointi luonnontuote- ja lähiruoka-alalle -hankkeessa. Hallinnoijana toimii Kolarin kunta ja toimenpiteinä hankkeessa kehitetään kuntaan yrityshautomoa, jossa paikalliset aloittavat yrittäjät pääsevät kehittämään liikeideaansa, ja saamaan yrittäjyysvalmennusta.

Vuoden 2019 aikana LTL ry on ollut monen EAKR- ja ESR-rahoitteen hankkeen ideoinnissa mukana. Kuitenkaan rahoituspäätökseen asti ei hankkeissa päästy. Uusi toiminnanjohtaja on aiemmissa työsuhteissaan valmistellut ja toteuttanut EAKR-, ESR-, Interreg Nord- sekä Horizon 2020 -hankkeita. Näitä ja EU:n muita rahoituskanavia sekä esimerkiksi Suomen kulttuurirahaston hakuja seurataan toimintaryhmässä aktiivisesti. LTL ry on uuden toiminnanjohtajan myötä mukana myös Lapin liiton Arctic Smartness -kokonaisuuteen kuuluvassa kansainvälisten asioiden yhteistyöryhmässä. Lisäksi toimintaryhmää on pyydetty yhteistyöhön Lapin AMKin hallinnoimaan EAKR-rahoitteiseen Kohti kestäviä hankintoja -hankkeeseen. Toteutus ja mahdollinen yhteistyö jää vuodelle 2020.

Toimintaryhmä on perustanut nuorisorahaston yksityisen lahjoituksen turvin vuonna 2018. Rahasto on idealtaan nuoriso-Leader -tyyppinen, ja sillä tuetaan alueen nuoria yrittäjiä, heidän kokeilujaan sekä pienten nuorten ryhmien toimia. Nuorisorahastoon saapui vuoden aikana kolme hakemusta, joista yhdelle myönnettiin rahoitus.

Tunturi-Lapin alueella kylät ovat aktiivisia hanketoimijoita. Monet rahoitusta saaneet hakijat alkavat suunnitella uusia hankkeita edellisen päätyttyä, vaikka talkootyön parissa olisi mennyt koko kesä. Hankkeiden valmistelutkin tehdään vapaa-ajalla kylissä, joihin saavutaan jopa satojen kilometrien päästä, vaikka rahoituksesta ei ole varmuutta. Yksi monista ahkerista alueemme hanketoimijoista on Ylläsjärven kyläyhdistys ry. Heidän hakemansa Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehittämissuunnitelma -hanke sai maaliskuussa viranomaispäätöksen ja on edennyt mallikkaasti koko vuoden. Hanke päättyy vuonna 2020.

Hankkeen tavoitteena on luoda kestävän kehityksen mukainen Ylläsjärven kylän kehittämissuunnitelma, jossa kylän asukkaita, yrityksiä, mökkiläisiä ja yhdistyksiä aktivoidaan yhdessä suunnittelemaan ja kartoittamaan osajia sekä yrittämisen mahdollisuuksia. Yhteisöllisyys ja elinvoiman ylläpito sekä parantaminen ovat keskiössä hankkeen toiminnassa. Vuoden 2019

loppuun mennessä hankkeessa on muun muassa luotu kylän omat nettisivut ja Facebook-sivu, sekä järjestetty tapahtumia, joissa kylän toimintaan on saatu mukaan täysin uusia henkilöitä. Suurimpana yksittäisenä tuloksena hankkeessa järjestettiin elokuussa 11 päivää kestäneet Ylläsjärven kyläpäivät. Kylässä on vastattu esimerkillisesti asukkaiden tarpeisiin ja luotu positiivista mielikuvaa maaseudun asumisesta.

Toimintaryhmä käynnisti uuden Nuorten näköistä toimintaa -teemahankkeen vuonna 2019. Haku alatoimenpiteille oli auki keväällä ja niitä hyväksyttiin hankkeeseen kahdeksan kappaletta. Tällä kertaa kyseessä oli kehittämishanke, jossa haluttiin luoda mahdollisuuksia ja edellytyksiä nuorille suunnatun toiminnan kehittämiseen. Tarkoituksena oli myös aktivoida nuoria ja tarjota heille mahdollisuuksia ideoidensa toteuttamiseen. Hankkeen rahoituksella on järjestetty Tunturi-Lapin kylissä esimerkiksi tanssi- ja laskettelukurseja sekä sirkuskoulu, käyty Tubeconissa, tehty lyhytelokuva ja järjestetty niin sanottu luuriton leiri. Tämä teemahanke toteutti strategiamme Nuoret-painopistettä.

Syksyllä valmisteltiin toinen teemahanke: Omavaraisuutta kyliin. Hanke saatiin vireille ELY-keskuksessa marraskuussa ja haku alatoimenpiteille avattiin joulukuussa. Varsinainen toteutus jää vuodelle 2020. Tämä teemahanke tukee strategiamme Läheltä käsin -painopistettä, joka on ollut alijäämäinen.

Tunturi-Lapin erittäin vahvan matkailusektorin johdosta luontevin yhteys toimintaryhmällämme on Rural Finland II -hankkeeseen. Valtaosa yrityshankkeiden hakijoista alueellamme on matkailualan toimijoita. Lisäksi toimialasta riippumatta matkailijat on huomioitu jokaisessa liiketoimintasuunnitelmassa omana markkinasegmenttinään. Etenkin pk-yrityksille tiedonvälitys ja alan trendien seuraaminen ovat elinehto, jossa LTL ry voivat auttaa laajojen verkostojen myötä. Uutena kumppanina vuonna 2019 toimintaryhmä sai Tunturi-Lapin Kehityksen, joka hoitaa edunvalvontaa Enontekiöllä ja Muoniossa. TLK ry toimii vahvasti matkailusektorilla, jonka kehitys on yhdistysten yhteinen intressi ja yksi yhteistyön muoto. LTL ry on mukana myös Lapin matkailuklusterissa, jossa verkostoituminen sekä osaamisen jakaminen tuottavat toiminnallemme keskeistä lisäarvoa.

Maaseuturahaston rahoittamista valtakunnallisista hankkeista esiin nousevat luonnontuotteet ja lähiruoka. Näiden alojen tuottama lisäarvo ja vastuullisuus ovat vaikuttavia, mutta toimijat ovat pieniä. Tällaisella kentällä verkostoituminen ja hankkeiden tulosten hyödyntäminen korostuvat. Ammattiopisto Lappia tarjoaa luonnontuotealan koulutusta Muoniossa, mikä on antanut toimintaryhmälle mahdollisuuden tavoittaa yrittäjyyttä suunnittelevia opiskelijoita. Pyrimme verkostojemme ja palveluidemme avulla osaltamme vaikuttamaan siihen, että opiskelijat uskovat yrittämisen mahdollisuuksiin Tunturi-Lapissa. Oppilaitokset ovatkin koko seutukunnan kehityksen kannalta äärimmäisen tärkeä verkosto.

1.3 Rahoitettujen hankkeiden vaikutukset

Päätyneistä hankkeista erityisen menestyksekkäitä olivat sisarhankkeet Kolarin kylien kehittämishanke sekä Kolarin kylien investointihanke. Kehittämishankkeessa kartoitettiin Kolarin

historiaa ja kylien identiteettejä tarinoiksi, joista voi jatkossa ammentaa sekä palveluita että tuotteita. Kehittämishankkeessa luotiin Kylien Kolari -brändi ja nettisivut sekä suunniteltiin muun muassa 11 kylää yhdistävä tarinallinen pyörä- ja vaellusreitti koko Kolarin kunnan läpi, aina Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon saakka. Matkailu on kunnan tärkein elinkeino ja hankkeessa tehtiin esimerkillistä työtä kylien kylä-, luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämiseksi.

Investointihankkeessa toteutettiin kylien kulttuuritarjontaa edistäviä hankintoja, kuten laajan kaluston tapahtumavuokraamo kuntalaisten ilmaiseen käyttöön. Lisäksi hankkeessa parannettiin kylien tunnettuutta ja näkyvyyttä, sekä viestittiin Kolarin kylistä yhteisen brändin alla. Kehittämishankkeessa kartoitetut kyläidentiteetit herätettiin henkiin kylien omilla info- ja opastetauluilla, joista lukijat saavat aivan uuden kontekstin ympäristölleen.

Kylien Kolari sijoittui toiseksi kuntamarkkinoinnin SM-kilpailussa toukokuussa. Hankkeen vaikuttavin tulos on kuitenkin kyläläisten kasvanut kotiseutuylpeys. Hankkeen myötä asukkaat tuntevat oman kylänsä vahvuudet ja ammentavat niistä niin loistavia hankeideoita, että vapaa-ajan asukkaat ja sukulaisetkin haluavat mukaan talkootöihin. Toimintaryhmän vieraillessa kyläyhdistysten kokouksissa omaa kylää esitellään ylpeänä ja siitä kerrotaan kaikille halukkaille innokkaasti, mikä näkyy myös kylistä tulleissa uusissa hankehakemuksissa.

2 Leader-ryhmän oma toiminta ja laatutyö

LTL ry piti esittelyjä, kertoi toiminnastaan, järjesti itse tai yhteistyössä 16 eri tilaisuutta vuoden aikana normaalien työpajojen, ohjausryhmien, SYP-tilaisuuksien ja muiden tapaamisten lisäksi. Vuoden aikana hankevastaanotot vakiinnutettiin osaksi toimintaryhmän työtä. LTL ry:n omien hankkeiden Alkuperäinen Lappi sekä Kuitua pohjoiseen tiedotus- ja aktivointitilaisuuksiin osallistuttiin laajasti myös Tunturi-Lapin ulkopuolella. Uutena pysyvänä tapahtumana Tunturi-Lapin kehitys koordinoi yritysten kehittämispalvelut -kiertueen, jossa toimintaryhmä on mukana ELY:n maaseuturahaston ja rakennerahastojen sekä Business Finlandin edustajien kanssa. Toimintaryhmä osallistui myös aktiivisesti CAP27-työryhmän tapaamisiin ja toimii läheisessä yhteistyössä Tunturi-Lapin SYP-verkoston kanssa.

Koko LTL ry:n toimintaa voidaan pitää erityisenä onnistumisena Leader-ryhmien toisessa kehystarkistuksessa tulleen menestyksen perusteella. Pisteytyksessä toimintaryhmä ylsi yhdeksänneksi 62,19 pisteellä. Leader-ryhmien alueen kokosuosituksena on 20 000 asukasta, mistä Tunturi-Lappi jää vajaaksi. Toiminnan arvioinnissa on onnistuneesti huomioitu seutukunnan erityispiirteet, kuten alueen koko, etäisyydet, saamelaisalue, sekä alueen kansainvälisyys erittäin vahvan matkailusektorin johdosta. Alueen vakituiset asukkaat ovat vain osa Leader-rahoituksen hyötyjen piiriin kuuluvista henkilöistä, sillä matkailijat huomioidaan systemaattisesti rahoitetuissa hankkeissa sekä toimintaryhmän käytännön työssä.

Matkailun vaikutukset alueelle saatiin myös suuren yleisön tietoon. LTL ry on tilannut Lapin AMKin Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutilta selvityksen matkailun välittömistä tulo- ja työllisyysvaikutuksista Tunturi-Lapissa vuonna 2017. Selvitys valmistui vuonna 2019 ja julkaistiin medialle. Tunturi-Lapin matkailutulosta hieman yli puolet eli noin 150 miljoonaa euroa muodostui

Kittilässä. Kolarin matkailutulo oli noin 72 miljoonaa euroa, Muonion 42 miljoonaa euroa ja Enontekiön lähes 27 miljoonaa euroa. Välitön matkailutyöllisyys Tunturi-Lapissa oli puolestaan noin 1 500 henkilötyövuotta, josta lähes 870 henkilötyövuotta muodostui Kittilän kunnassa. MTI on aiemmin selvittänyt matkailun talousvaikutukset Tunturi-Lapissa vuodelta 2011. Selvitys oli osa suurempaa, 12 kuntaa, käsittävää kokonaisuutta. Vuoteen 2011 verrattuna matkailutulo on kasvanut eniten Muoniossa, noin 44 %. Enontekiöllä kasvu oli 14 %, Kittilässä 18 % ja Kolarissa 22 %.

ELY-keskuksen kanssa käydyissä palautekeskusteluissa toimintaryhmää on kiiteltu huolellisesta hakemusten käsittelystä, matalan kynnyksen yhteydenpidosta sekä valtakunnallisesti hyvästä maineesta. Toimintaryhmän ja ELY-keskuksen yhteydenpito on välitöntä ja sitä pidetään molemmin puolin arvokkaana. Toisen lisäkehystarkastuksen arviointi ja ELY-keskuksen palaute ovat linjassa toimintaryhmän oman työn arvioinnissa. Strategian toteuttaminen, verkostotyöskentely sekä asiakaspalvelu ovat LTL ry:n vahvuuksia. Uusina kokemuksina vuonna 2019 toimintaryhmä käsitteli ohjelmakauden ensimmäistä yritysryhmähanketta ja Omavaraisuutta kyliin -teemahankkeeseen valittiin kertakorvausmalli. Parannettavaa on erityisesti muiden rahoituslähteiden hyödyntämisessä sekä hakemusten käsittelyajoissa. Lisäksi toimintaryhmässä pidetään yllä positiivista suhtautumista rohkeisiin ja nopeisiin kokeiluihin. LTL ry on jatkuvasti valppaana ja valmiina muutokseen. Asiakaspalautteen ja hallituksen ohjeistuksen mukaan toimintaa voidaan parantaa välittömästi.

Omat haasteensa toimintaryhmän työskentelyyn toi henkilöstön vaihtuvuus: vuoden aikana LTL ry:llä oli peräti kolme eri toiminnanjohtajaa. Muutosten keskellä toiminta saatiin kuitenkin pidettyä laadukkaana. Osaltaan tätä edesauttoi osaamisellaan toimintaryhmän hankeneuvoja Jaana Hangasvaara, joka saavutti kymmenen vuoden kokemuksen Leader-työssä. Lisäksi vt. toiminnanjohtajana puoli vuotta ollut Salla Saariniemi jäi sijaisuuden jälkeen toimintaryhmään projektikoordinaattorin roolissa ja pystyi myös osaltaan perehdyttämään uutta toiminnanjohtajaa. Arvokkaana kumppanina toimintaryhmälle ovat myös aiemmat toiminnanjohtajat, joiden kanssa yhteydenpito on hyvin aktiivista.

3 Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä

Kuntien taloustilanne on valtakunnallisesti heikko. Tunturi-Lapissa kuntien yhteisenä haasteena ovat sote-palveluiden tuottaminen sekä asuntopula, joka koskettaa erityisesti sesonkityöntekijöitä. Tunturi-Lapin asukkaat eivät ole jääneet odottelemaan kuntien päätöksiä, vaan ovat oma-aloitteisesti alkaneet ideoimaan palveluiden tuottamista itse kylissä. Monessa kylässä väestö ikääntyy ja huolta aiheuttaa terveyspalveluiden saatavuus. Ratkaisuna kylät ovat hankkineet itselleen ensiapukoulutuksia ja esimerkiksi lääkäreiden etävastaanottoihin suhtaudutaan positiivisesti. LTL ry:n roolina nähdään jatkossa kolmannen sektorin tuottamien innovatiivisten palveluiden kehittämisen tukeminen sekä rahoitus. Heikoista taloustilanteista huolimatta kunnat pitävät Leader-toimintaa tärkeänä investointina ja kuntien välisen yhteistyön fasilitaattorina. Julkishallinnoissa on yhä enemmän nähtävissä halu kehittää koko seutukuntaa.

Toimintaryhmä on vakiinnuttanut paikkansa matkailualan verkostoissa. Jatkamme toimintaa matkailuklusterissa ja uusia kontakteja alalla tuo Tunturi-Lapin kehitys. Uuden toiminnanjohtajan myötä LTL ry on mukana myös maakunnan ennakoinnin toimialaklustereista teollisuuden ja

kaivosalan ryhmässä. Lisäksi toimintaryhmä kuuluu Arctic Smartness -kokonaisuuden muotoiluklusteriin ja pitää yhteyttä myös muihin viiteen AS-klusteriin. Oppilaitosverkostot jatkuvat entistä tärkeämpinä ja laajempina. Ammattiopisto Lappia ja koulutuskeskus REDU, Lapin ja Oulun yliopistot sekä Lapin AMK ovat säännöllisesti yhteydessä toimintaryhmään. Uusi toiminnanjohtaja on työskennellyt sekä Lapin AMKissa että yliopistossa. Näiden uudet kontaktit tulevat taiteiden tiedekunnasta sekä tieto- ja viestintätekniiikan osaamisalalta. Lapin liiton koordinoimaan Arctic Smartness -kokonaisuuteen kuulumisen tuo toimintaryhmälle kanavan viedä viestiä seutukunnasta Brysseliin. Viestintä toimii myös toisin päin, ja uusimmat tiedot EU:n tulevan ohjelmakauden valmistelusta sekä uusista rahoituskanavista kulkeutuvat Tunturi-Lappiin nopeasti. Lisäksi toimintaryhmällä on omat suorat kontaktit Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimistoon Brysseliin.

Erinomaisena muistutuksena Leader-työn laajuudesta Tunturi-Lapissa oli joulukuussa Muoniossa pidetty yhdistyksen 20-vuotisjuhla, jossa käytiin läpi koko yhdistyksen historia. LTL ry:tä pidetään toimijana, jonka intressinä on koko seutukunnan kehitys kaikki tahot ja toimialat huomioon ottaen. Lisäksi Leaderin vaikutusta alueella pidetään suurempana, kuin yksittäisten rahoitettujen hankkeiden summa. Monipuoliset yritys- ja harrastusmahdollisuudet, yhdessä tekeminen ja xxx nähdään sellaisina hankkeiden vaikutuksina, joita ei mitata, mutta jotka tuovat lisäarvoa maaseudun asukkaiden elämään. Vuosijuhlissa kuultiin myös tuensaajien puheenvuoroja, joista nousi esiin toimintaryhmän työn vaikutukset yksittäisten ihmisten näkökulmasta. Tunturi-Lapin kunnissa on väkilukuun suhteutettuna todella paljon yrityksiä, joista valtaosa on pieniä ja keskisuuria. Alueen yrittäjät arvostavat etenkin sitä, että toimintaryhmä tuntee seutukunnan ja sen elinkeinoelämän erityispiirteet.

4 Tavoitteet seuraavalla vuodelle

Vuoden 2020 aikana toimintaryhmän päätavoitteet ovat nykyisen ohjelmakauden loppuun vieminen tavoitteiden mukaisesti sekä uuden ohjelmakauden strategian valmistelu. Jäljelle jääneissä myöntövaltuuksissa tullaan tarkastelemaan erityisesti strategian painopisteiden toteutumista. Läheltä käsin -painopiste on vielä jäljessä tavoitteesta, mutta aktivointityötä sen eteen on tehty ja siihen on odotettavissa uusia hakemuksia vuonna 2020. Lisäksi myöntövaltuuksissa huomioidaan yksityisen rahoituksen osuus koko ohjelmakauden rahoituskehukseen peilaten.

Uuden strategian valmistelu aloitettiin jo vuonna 2019. Työ toteutetaan mahdollisimman pitkälle osallistavasti. Tarkoitus on järjestää työpajoja kuntien ja Saamelaiskäräjien nuoriso-osastoille, elinkeino-osastoille, sidosryhmille, yrittäjille sekä asukkaille. Lisäksi järjestetään hallituksen jäsenille päivän mittainen strategiatyöpaja. Yrittäjien kiireiden sekä pitkien välimatkojen vuoksi työpajat heille pyritään järjestämään muiden heille suunnattujen tapahtumien yhteydessä. Esimerkiksi Tunturi-Lapin Kehityksen sekä Lapin koulutuskeskus REDUn ja Lapin AMKin Lappi Luxus - palveluja ja tuotteita lappilaiseen hyvinvointimatkailuun -hankkeen kanssa on sovittu yhteistyöstä tapahtumien järjestämisessä. Kaikissa työpajoissa pyritään kartoittamaan erityisesti osallistujien tarpeita kestävän aluekehityksen toteuttamiseksi. Uusi toiminnanjohtaja toteuttaa Lapin yliopiston tutkijakoulussa jatko-opintojaan työnsä ohella. Niiden osana strategiatyöstä on tarkoitus tuottaa

akateeminen julkaisu. Työn tavoitteena on kehittää uudenlainen pelillinen strategiatyökalu tutkimusmenetelmin. Tämän johdosta työpajat tullaan raportoimaan ja analysoimaan myös Leaderin toimintarahen ulkopuolella.

Pohjana uuden strategian valmistelutyölle LTL ry on päättänyt tilata ulkopuolisen arvioinnin nykyisen ohjelmakauden osalta. Arvioinnissa teetetään palautekyselyt tuensaajille, sidosryhmille sekä entisille ja nykyisille hallituksen jäsenille. Kyselyssä arvioidaan strategian toteutumista vastaajien näkökulmasta ja kartoitetaan toimintaryhmän hyviä käytäntöjä sekä niitä, joissa on vielä parantamisen varaa. Tunturi-Lapin kuntien, Tunturi-Lapin kehityksen sekä ammattiopistojen kanssa yhteistyössä tullaan sopimaan yhteiset toimintatavat yritysneuvonnan osalta vuonna 2020. Erityisesti tulevaisuuden suunnitelmissa toimintaryhmällä on kuituosaamisen vakiintuminen, jatkuvien ja uusien suorien EU-rahoitusten hyödyntäminen, digitalisaation soveltaminen uusissa haasteissa sekä kansainvälisten verkostojen kanssa tehtävä konkreettinen yhteistyö.

5 Yhdistys ja sen resurssit

Toimintaryhmä jatkaa hyväksi todettua toimintaansa. Vuoden 2019 kolme ensimmäistä kuukautta Leader Tunturi-Lappi ry:n toiminnanjohtajana oli Nina-Maria Möykkönen. Tämän jälkeen vt. toiminnanjohtajana oli puolen vuoden ajan Salla Saariniemi. Lokakuussa uutena toiminnanjohtajana aloitti Ella-Noora Polvi. Polvi on taiteen maisteri. Hankeneuvojana toimii Jaana Hangasvaara. Hangasvaara on porotalouden agrologi (YAMK).

Kuitu kylässä -hankkeen projektipäällikkönä toimii Seppo Alatörmänen. Hän aloitti elokuussa 2018 ja jatkaa hankkeen loppuun asti, kesäkuuhun 2020. Tunturi-Lapin nuoret kehittäjät hankkeen projektikoordinaattorina toimii Salla Saariniemi 50% työajalla. Lisäksi hän koordinoi Omavaraisuutta kyliin -teemahanketta 25% työajalla. Saariniemi on filosofian maisteri. Tunturi-Lapin nuoret kehittäjät -hanke jatkuu syksyyn 2020. Saariniemi valittiin vs. toiminnanjohtajaksi huhtikuusta syyskuuhun. Hänen sijaisenaan toimi LTL ry:n hallituksen jäsen Sanna Kuusela toukokuusta alkaen. Väylänvartta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi -hankkeen projektipäällikkönä toimi Laura Hokajärvi. Hanke päättyi lokakuussa 2019.

Toimintaryhmän työskentelytavoissa pyritään joustavuuteen. Esimerkiksi etätyöskentely on tavanomaista. Siinä ja verkostojen kanssa toimiessa hyödynnetään soveltuvia teknologioita. Skype for Business on edelleen osittain käytössä, mutta enimmäkseen etäyhteyksiin käytetään Google Hangouts -ohjelmaa. Myös muita Googlen ilmaisohjelmia, kuten pilvitallennuspalvelu Google Drivea käytetään jatkuvasti. Etätyön mahdollistavat ohjelmat ovat pitkien välimatkojen seutukunnassamme elintärkeitä. Ne parantavat toimintaryhmän saavutettavuutta ja ovat usein kustannustehokkain ratkaisu. Toimintaryhmä kartoittaa jatkuvasti uusia työkaluja ja valitsee niistä sopivimmat. Esimerkiksi Padlet-alusta on otettu uutena Leader-työskentelyyn mukaan.

Jäsenistöä yhdistyksellä oli vuoden 2019 loppuun mennessä 314; kunnat 4, yritykset 33, yhdistykset 43 ja yksityiset 234. Jäsenistölle yhdistys lähettää jäsenkirjeen kaksi kertaa vuodessa kevät- ja syyskokouksen yhteydessä. Olemassa olevan jäsenistön aktivointiin ja uusien jäsenten hankintaan toimintaryhmässä käytetään systemaattisesti eri sosiaalisen median kanavia. Tiedotamme

yhdistyksen asioista säännöllisesti myös paikallislehtien kautta. Kokousmateriaali toimitetaan pääsääntöisesti sähköisesti ja on saatavilla yhdistyksen www-sivuilla. Kaikkeen tiedottamiseen toimintaryhmässä on alettu suunnitella kirjallista viestintästrategiaa.

Julkishallinnon edustaja	Yhteisöjen edustaja	Maaseudun edustaja
ENONTEKIÖ		
Birgitta Eira	Saara Pudas	Laura-Marika Isokääntä
<i>varajäsen</i>		
Helinä Hautamäki	Tytti Valkeapää	Hannele Kumpulainen
KITILÄ		
Pekka Rajala (varapj.)	Leena Neitiniemi-Upola	Sanna Kuusela
<i>varajäsen</i>		
Marita Toivanen	Juhani Alatörmänen	Heidi Nikumaa
KOLARI		
Asta Hakso (pj.)	Pertti Unga	Jyrki Vaattovaara
<i>varajäsen</i>		
Eeva-Liisa Lompolojärvi	Hanna Ylpiessa	Pia Ax
MUONIO		
Manu Friman	Minna Hyöky	Ulla Sieppi
<i>varajäsen</i>		
Juha Niemelä	Ulla Kangosjärvi	Nina Stepanoff

Kuva 3. Leader Tunturi-Lappi ry:n hallitus 2019.

LTL ry:n kolmikantahallitukseen kuuluu kolme varsinaista ja kolme varajäsentä kustakin alueen neljästä kunnasta (kuva 3). Yhteensä hallituksessa on 12 varsinaista ja 12 varajäsentä. Hallitukselle kohdistuvassa tiedotustoiminnassa käytetään sähköpostia ja Google Drivea. Hallituksella on käytettävissään myös Hyrrän hallitustunnukset, joiden käyttöä pyritään tehostamaan edelleen. Hallituksen keskustelevat kokoukset ovat samalla tiedottamisen tilanteita, joissa ajankohtaisia asioita viedään eteenpäin.

Hallitukselle lähetetään säännöllisesti kuukausikirje, jonka toiminnanjohtaja kokoaa, jotta myös kokousten välissä jokainen tietää missä mennään ja mitä ajankohtaista on meneillään nopeastikin muuttuvissa tilanteissa. Hallitustyöskentely on ollut osallistuvaa ja kokouksiin on osallistuttu hyvin. Hallituksen kokouksia pidettiin 12, joista neljä oli sähköpostikokouksia. Hallitus osallistui aktiivisesti toiminnanjohtajan rekrytointiprosessiin syyskuussa. Myös koulutustilaisuuksiin osallistuminen on ollut positiivista ja yhteistyön tiivistäminen ja toiminnan merkityksen tuominen esille on otettu hyvin ja rakentavasti vastaan. Hallitukselle sekä henkilökunnalle pidetty strategiapäivä koettiin hyväksi ja tulevana vuonna uuden ohjelmakauden strategian valmistelussa niiden merkitys kasvaa entisestään.

Yhdistyksen taloustilanne on niukka, mikä aiheuttaa pohdintaa muun muassa osallistumismahdollisuuksiin eri tilaisuuksiin. Ohjelmakauden lopun lähestyessä hankkeiden pisteytyksen merkitys kasvaa. Tilanne on kuitenkin vakaa ja helpotusta toi toisessa lisäkehystarkastuksessa saadut myöntövaltuudet sekä toimintaraha.